

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA**
str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004, Republica Moldova

CERERE

***de completare a sesizării nr. 60a din 07.03.2024
pentru controlul constituționalității unor prevederi din legea privind
evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător
al Curții Supreme de Justiție, nr. 65/2023 și din Legea privind evaluarea
externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative
nr. 252/2023***

*prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13
decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. g) și 39
din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995*

I. AUTORUL SESIZĂRII

Vlad BĂTRÎNCEA

Deputat în Parlament în Parlamentul Republicii Moldova

Parlamentul Republicii Moldova

MD-2073, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 105

Prin prezenta, intervenim cu precizări și completări a obiectul sesizării în partea extinderii cerințelor de declarare a neconstituționalității prevederilor **art. 3, alin.(2) lit. „b” și alin. (3)** din Legea nr. 65 și **art. 3 alin. (2) lit. „c”, alin.(4)** din Legea nr.252, constituționalitatea cărora a fost criticată în motivarea sesizării inițiale.

OBIECTUL SESIZĂRII, capitolul II se completează cu un nou punct (5¹) în următoarea redacție:

5¹. Declararea neconstituționalității prevederilor **art. 3, alin.(2) lit. „b” și alin. (3)** din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de justiție, *nr. 65 din 30/03/2023 și a art. 3 alin. (2) lit. „c”, alin.(4)* din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative *nr. 252 din 17/08/2023;*

CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII, capitolul VI, se completează cu un nou punct (5¹) în următoarea redacție:

5¹. Declararea neconstituționalității prevederilor **art. 3, alin.(2) lit. „b” și alin. (3)** din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, nr. 65 din 30/03/2023 și a **art. 3 alin. (2) lit. „c”, alin.(4)** din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative nr. 252 din 17/08/2023, în temeiul art.1, alin. (3), art. 4, art. 6, art. 20, art.116 alin.(1) din Constituție, în cumul cu prevederile art. 6 §1 și art. 18 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului;

II. ARGUMENTE ÎN SUSȚINEREA ACUZAȚILOR DE NECONSTITUȚIONALITATE, capitolul V, se completează cu un nou sub capitol:

E¹. Abuzul de drept în fraudă sistemului constituțional de principii și valori în domeniul justiției.

1. În continuarea argumentelor din sesizarea inițială, în special din compartimentul "E", prezentăm argumentele suplimentare, după cum urmează.
2. Potrivit prevederilor art. 1 alin. (3) din Constituție, aplicat în coroborare cu prevederile art. 4, art. 20 și art. 116 alin.(1) din Constituție, dimensiunea constituțională a statului de drept ale cărui exigențe privesc scopurile majore ale activității statale, prefigurate în ceea ce este numit **domnia legii**, implică subordonarea statului față de drept, asigurarea

acelor mijloace care permit dreptului să cenzureze opțiunile politice și, în acest cadru să pondereze eventualele tendințe abuzive, discreționare ale structurilor etatice. Statul de drept asigură supremația Constituției, corelarea legilor și a tuturor actelor normative cu aceasta, existența regimului de separație a puterilor publice, care trebuie să acționeze în limitele legii, și anume în limitele unei legi ce exprimă voința generală. Statul de drept, consacră o serie de garanții, inclusiv jurisdicționale, care asigură respectarea drepturilor și libertăților cetățenilor prin autolimitarea statului, respectiv încadrarea autorităților publice în coordonatele dreptului (HCC 7/2015 §40).

3. *Mutatis mutandis*, programele politice de reformare a justiției, urmează a fi realizate în limitele Constituției cu respectarea garanțiilor jurisdicționale în materie de respectarea a drepturilor și libertăților cetățeanului, precum și a sistemului constituțional de organizare a justiției. Deci, opțiunile politice de reformare a justiției, nu pot fi realizate din contul sacrificării principiilor și valorilor constituționale, inclusiv dreptul constituțional al cetățeanului de acces la justiție – art. 20 din Constituție.
4. Modelul de reglementare infraconstituțională a procedurii de evaluare externă a judecătorilor pentru care a optat Guvernul, impune respectarea standardelor constituționale de admisibilitate a ingerințelor politice în domeniul justiției și implicit a limitelor de colaborare dintre puteri (§71).
5. Potrivit scopul legal al procedurii de evaluare externă, intervenția legislativă în justiție, s-a realizat în scopul „asigurării integrității judecătorilor Curții Supreme de Justiție și a sporirii încrederii societății în activitatea acestora și în sistemul justiție” – preambulului Legii 65 și „asigurării integrității judecătorilor și procurorilor și a sporirii încrederii societății în justiție, Parlamentul adoptă prezenta lege organică” – preambulului Legii 252.
6. Analizând scopul legal, în raport cu reglementările procedurii de evaluare în special condițiile angajării în procedura de evaluare, în sensul reglementat la **art. 3, alin.(2) lit. „b” și alin. (3)** din Legea nr. 65 și **art. 3 alin. (2) lit. „c”, alin.(4)** din Legea 252, în cumul cu reglementările privind componența comisiei de evaluare și consecințele *ex-jure* a nepromovării evaluării, analizate *supra*, se face observat scopul ascuns al ingerinței în sistemul constituțional al garanțiilor în domeniul justiției privind desființarea garanțiilor constituționale de independență a judecătorilor și preluării controlului politic al justiției, art. 116 alin. (1) din Constituție, în calitate de garanție *sine qua non* a unui proces echitabil în sensul art. 20 din Constituție și art. 6§1 din Convenție (HCC 28/10, §5, HCC 10/1997, HCC 9/2003 §4, HCC 22/2013, §53).
7. Pornind de la conceptul constituțional al independenței judecătorilor, potrivit căruia „independența judecătorilor este un principiu în afara căruia nu se poate vorbi de o autentică activitate de înfăptuire a justiției”, independența judecătorului presupune, în primul rând, raporturile acestuia cu celelalte autorități publice (HCC 10/1997), reglementările privind angajarea în procedura de evaluare - **art. 3, alin.(2) lit. „b” și alin. (3)** din Legea nr. 65 și **art. 3 alin. (2) lit. „c”, alin.(4)** din Legea 252, reprezintă în esență un mecanism de sensibilizare a demisiilor judecătorilor din sistemul judecătoresc, în special raportată la abordările politice a judecătorilor și/sau linșajul mediatic motivat politic. Or, scopul ascuns al intervenției legislative este eliminarea judecătorilor, neagreați politic din sistem și obținerea de instrumente eficiente de control politic asupra justiției.
8. Aparent, scopul ascuns al evaluării externe a judecătorilor, coincide cu discursurile politice privind demiterea din funcție a judecătorilor soluțiile cărora au dezamăgit politicul și/sau nu sunt agreeate de politic dezideratele intens politizate de control a justiției.

9. În acest sens, prevederile legale, constituționalitatea cărora este criticată, în cumul cu celelalte reglementări legale, constituie elemente componente ale mecanismului de „*constrângere și subordonare politică*” a judecătorilor în scopul excluderii din sistem și instituirea controlului politic al justiției, reprezentând *ipso jure* o violare a principiului separației puterilor în fraudă independenței judecătorilor și implicit a dreptului de acces la justiție.
10. Instituirea principiului separației puterilor statului are drept scop crearea sistemului de guvernare ce ar permite stoparea abuzului din partea unei puteri (HCC 24/2013 §39). În speță, o componentă a puterii de stat cu un rol mai puternic de influență, a realizat o ingerință în independența puterii judecătorești, în calitate de condiție sine qua non a „autenticității justiției”, acțiune interzisă de Constituție (Idem §40, HCC 7/2015).
11. Principiul colaborării puterilor în stat, nu autorizează o realizare discreționară de putere și/sau neglijarea atribuțiilor în domenii specifice de activitate (HCC 33/2013), conceptul constituțional de colaborare și separare a puterilor în stat, impune *inter alia* și la respectarea limitelor constituționale (HCC 3/2012 §32).
12. *Mutatis mutandis*, ingerința legislativă în statutul constituțional al judecătorului, realizată aparent în scopul „asigurării integrității judecătorilor și procurorilor, sporirea încrederii societății în justiție”, nu poate fi realizată din conținutul dreptului constituțional de acces la justiție, fără a fi atinsă „*substanța dreptului*” – art. 20 din Constituție, (HCC 14/2012 §38). Or, o justiție echitabilă este de neconceput în absența independenței judecătorilor.
13. Pornind de la imperativul constituțional în virtutea căruia „principiul accesului liber la justiție, urmează a fi privit nu doar ca o garanție fundamentală pentru exercitarea efectivă a drepturilor și libertăților persoanei, ci și ca o normă imperativă chemată să dea sens noțiunii „statului de drept” (HCC 14/2012, §50), mecanismul deghizat de intervenție legislativă în statutul de judecător în scopul promovării unor obiective politice, urmează a fi analizat sub aspectul unui abuz de drept în fraudă valorilor și principiilor fundamentale consacrate la art. 1 alin.(3), art. 20, art. 116 din Constituție și art. 6§1 din Convenție.
14. Acuzațiile de abuz de drept, în fraudă principiilor și valorilor constituționale fundamentale, printre care dreptul cetățeanului de acces la justiție, realizat *inter alia* cu ocazia instituirii unor mecanisme legislative deghizate de constrângerea și intimidarea judecătorilor în scopul „expunerii politice și control a justiție” însoțite de impunerea de facto a demisionării din funcții, aparent din proprie inițiativă, urmează a fi analizate prin prisma standardelor CEDO privind aplicarea art. 18 din CEDO.
15. În acest sens, dreptul material care a constituit obiectul unor ingerințe inadmisibile cu ocazia promovării obiectivelor politice de reformare a justiției – art. 20 din Constituție este un drept protejat la art. 6§2 din Convenție, parte integrantă a sistemului național de drept cu statut constituțional, (HCC 38/1998).
16. Potrivit jurisprudenței CEDO, un „*scop ascuns*” este un scop care nu este prevăzut în dispozițiile convenției și care este diferit de cel declarat de autorități (Hodorkovski vs Russia; Luțenko vs Ucraina). Noțiunea de scop ascuns are legătură de cea de „re-credință”, dar acestea nu sunt neapărat echivalente.
17. Prezența sau absența scopului ascuns și prin urmare a unui abuz constituțional de putere în fraudă drepturilor cetățeanului, urmează a fi constatată în baza unei evaluări obiective, nefiind legată de prezența dovezilor a existenței rea credinței (idem, Merabișivili c Georgiei). Deci, scopul ascuns a ingerinței legislative în fraudă principiilor și valorilor

constituționale, constituționalitatea căreia este criticată, poate exista și în absența „reacredinței”.

18. Intimidarea și exercitarea de presiuni, motivată politic și sau însoțite de acțiuni politice de intimidare, lansate la adresa judecătorilor, inclusiv cu referințe directe la procedura de evaluare, în cumul cu mecanismul legislativ de angajare în procedura de evaluare sub sancțiunea aplicării ex-jure a unui pachet larg de sancțiuni, art. 4 din Legea 252 și art. 3 alin.3 din Legea 65) și termenul restrâns în care demise urmează a fi depusă, reprezintă în esență acțiuni de intimidare și presiune politică a judecătorilor în scopul promovării obiectivelor politice ascunse de sensibilizare politică și instituirea controlului justiției implicit și controlului demisiilor din funcția a judecătorilor constrânși, în fraudă dreptului constituțional fundamental de acces liber la justiție – art. 20 din Constituție.
19. Atât abuzul de drept, cât și presiunile și intimidările în scopul sensibilizării și controlului politic a justiției, în lipsa unui mecanism de asigurare a funcționalității justiției și a garanțiilor de echitate a procedurilor judiciare, urmează a fi analizat în primul rând în raport cu dreptul constituțional de acces la justiție – art. 20 din Constituție, în calitatea sa de imperativ constituțional chemat să dea sens noțiunii „statului de drept” – art. 1 alin. (3) din Constituție.
20. Or, promovarea obiectivelor politice de reformare a justiției, nu pot fi realizate din contul principiilor și valorilor constituționale fundamentale în special cele care țin de esența constituțională a statului, art. 1 alin. (3) din Constituție.
21. În circumstanțele speței, analizate în cumul „scopul ascuns” al reglementărilor contestate, inclusiv mecanismul de angajare în evaluare și efectele juridice în sensul reglementat la **art. 3, alin.(2) lit. „b” și alin. (3) din Legea nr. 65 și art. 3 alin. (2) lit. „c”, alin.(4) din Legea 252**, se circumscrie a fi o intimidare și exercitarea de presiuni în privința judecătorilor, în scopul sensibilizării politice a judecătorilor, încurajării controlate a depunerii cererilor de demisie. Or, ingerința în sistemul de garanții constituționale a statutului de judecător, în contextul reglementărilor instituite de legile evaluării externe, a condus *inter alia* la atribuirea de „valoare” discursurilor politice la adresa judecătorilor și implicit instituirea de breșe în garanțiile constituționale a statului de judecător pentru ingerințe politice în independența justiției.
22. Aparent, procedura de evaluare externă a judecătorilor, în cumul cu lipsa mecanismului de securizare a dreptului de acces la justiție a cetățeanului, constituie un instrument eficient de control al justiției, reprezentând în esență un veritabil abuz de drept în fraudă Constituției, art. 1 alin. (3), art. 4, art. 6, art. 20, art. 116 alin.(1) din Constituție.

Anexe:

Cererea privind suspendarea prevederilor legale contestate;

Cu respect,

Vlad BATRÎNCEA

Parlamentul
Republicii Moldova

VB1 nr. 05

19 aprilie 2024

Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova

**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA**

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004, Republica Moldova

CERERE

*privind suspendarea prevederilor legale contestate
pe marginea sesizării nr. 60a din 07.03.2024*

În temeiul prevederilor art. 7¹ alin. (2) pct. "a", "b", "d" din Codul Jurisdicției constituționale, intervenim cu prezenta cerere prin care solicităm, suspendarea prevederilor Legii privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, nr. 65/2023 și Legii privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative nr. 252/2023, constituționalitatea cărora a fost contestată la data de 07/03/2024, sesizarea nr. 60a, completată la data de 18/04/2024.

A. Obiectul cererii de suspendare:

Dispunerea suspendării până la soluționarea cauzei în fond a următoarelor prevederi legale:

- **art. 3, alin.(2) lit. „b” și alin. (3), art. 6 alin. (1) lit. „b”și alin. (6), art. 11 alin. (2), alin. (3), art. 17 alin. (2), alin. (4) și (5), art. 18 alin. (2¹), pct. 2 alin. (2²)** din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de justiție, nr. 65 din 30/03/2023;
- **art. 3 alin. (2) lit. „c”, alin.(4) , art. 6 alin. (1) lit. „b”, și alin. (6), art. 11 alin. (3), art. 18 alin.(2), (3), (5) și (6), art. 19, alin. (5), pct. 2** din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative nr. 252 din 17/08/2023.

B. Motivele:

La data de 07/03/2024, prin sesizarea din 07/03/2024, nr. 60a, completată și precizată prin cererea de completare și extindere a obiectului sesizării din data de 18/04/2024, s-a solicitat Curții Constituționale exercitarea controlului de constituționalitate a prevederilor Legii privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, nr. 65/2023 și Legii privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative nr. 252/2023, și anume:

- **art. 3, alin.(2) lit. „b” și alin. (3), art. 6 alin. (1) lit. „b”și alin. (6), art. 11 alin. (2), alin. (3), art. 17 alin. (2), alin. (4) și (5), art. 18 alin. (2¹), pct. 2 alin. (2²)** din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de justiție, nr. 65 din 30/03/2023;
- **art. 3 alin. (2) lit. „c”, alin.(4) , art. 6 alin. (1) lit. „b”, și alin. (6), art. 11 alin. (3), art. 18 alin.(2), (3), (5) și (6), art. 19, alin. (5), pct. 2** din Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative nr. 252 din 17/08/2023.

În motivarea criticilor de neconstituționalitate, autorii sesizării au invocat violarea prevederilor **art. 1 alin. (1) și alin. (3), art. 2, art.4, art.6, art.7, art. 16, art. 20, art.21, art.23, art.39, art.53, art.54, art.116 alin.(1)** din Constituție.

Acuzațiile de neconstituționalitate vizează *inter alia*, încălcarea de către Legislativ a principiului suveranității naționale cu ocazia încredințării exercitării puterii de stat unor cetățeni străini, abuzul de drept în fraudă garanțiilor de independență a justiției, având repercusiuni imediate în privința dreptului cetățeanului de acces la justiție, instituirea de către legislativ a unor „breșe” în sistemul constituțional de garanții a independenței justiției în „scopul ascuns” al sensibilizării și instituirii controlului politic în privința judecătorilor, contrar limitelor constituționale de colaborare a puterilor în domeniul justiție, definite de art. art.6, 20 și art. 1 alin. (3) din Constituție.

Esența obiectului acuzațiilor de neconstituționalitate și motivele sesizării, justifică întrunirea condițiilor formale invocate - art. 7¹ alin. (2) pct. “a”, “b”, “d” din Codul Jurisdicției constituționale, privind exercitarea dreptului de a solicita și dispune suspendarea actului legislativ contestat până la examinarea sesizării în fond.

La caz, punerea în aplicare a prevederilor Legii privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative nr. 252 din 17/08/2023, cu ocazia notificării judecătorilor Curții de Apel Chișinău, privind inițierea procedurii de evaluare, potrivit modelului de evaluare a Curții Supreme de Justiție, justifică existența unui risc iminent de disfuncționalitate a sistemului judecătoresc în fraudă dreptului cetățeanului de acces liber la justiție. Or, începând cu data inițierii procedurii de evaluare externă – 12/04/2024, până în data de 02/05/2024, există un risc iminent, justificat de practica de evaluare a CSJ, privind demisia în masă a judecătorilor și în acest sens dreptul cetățeanului de a beneficia de un acces efectiv la justiție, rămâne în afara garanțiilor legale.

Mai mult decât atât, acuzațiile de abuz de drept a puterii politice în fraudă dreptului cetățeanului la un proces echitabil, în cumul cu acuzațiile de violare a suveranității statului cu ocazia transferului defectuos a exercitării puterii de stat unor cetățeni străini, determină riscul prejudicierii iremediabile a sistemului garanțiilor constituționale, în cazul în care neconstituționalitatea legilor va fi declarată de către Curtea Constituțională.

Exercitarea de către cetățeni străini a puterii de stat, în fraudă independenței judecătorilor, precum și utilizarea breșelor legislative instituite în fraudă garanțiilor constituționale a statutului de judecător, în lipsa suspendării reglementărilor contestate, va face posibilă exercitarea presiunilor externe în privința judecătorilor în scopul determinării **de a demisiona din sistem și/sau controlul și sensibilizarea politică** a judecătorilor, până la examinarea sesizării în fond.

Necesită a fi reținut fapt, că menținerea aparențelor de independență a justiției este esențială încrederii cetățeanului în justiție și implicit asigurării aparențelor de echitate a procedurilor judiciare.

În condițiile garanțiilor constituționale a dreptului la un proces echitabil în sensul definit de CC în jurisprudența sa, cetățeanul nu poate căuta justiție împotriva statului în fața judecătorilor în privința cărora, planează suspiciuni nerezolvate de influență sau control politic.

Încrederea cetățeanului în autorități și în mod special în judecători este esențială pentru un stat care se pretinde a fi unul democratic, aflat în serviciu cetățeanului, motiv din care nici un obiectiv politic de reformare a justiției nu poate fi realizat din contul cetățeanului sau cu riscul prejudicierii drepturilor și valorilor fundamentale consfințite în Constituție. În acest sens, CC în calitatea sa de garant al supremației Constituției, în sistemul de valori în care drepturile și libertățile cetățeanului, dreptatea și libera dezvoltare a personalității reprezintă valori supreme, are obligația de a întreprinde toate măsurile necesare și utile securizării principiilor, valorilor și drepturilor constituționale, împotriva abuzurilor de drept în fraudă Constituției, susceptibile de a cauza prejudicii iremediabile sistemului constituțional de organizare a statului.

La evaluarea necesității suspendării prevederilor legale contestate, până la examinarea cauzei în fond, justificată *inter alia* de motive de ingerință politică în sistemul constituțional de garanții în domeniul justiției, în „scopul ascuns” de sensibilizare politică și instituirea controlului asupra justiției, urmează a fi reținut și faptul că riscurile invocate planează în privința Curții de Apel Chișinău, în an electoral. Rolul Curții de Apel Chișinău în calitate de garant al legalității procesului electoral este incompatibil riscurilor de subordonare/sensibilizare politică a judecătorilor acestei instanțe.

Acuzațiile privind încredințarea exercitării puterii de stat unor cetățeni străini, cu atribuții directe de influență a sancțiunilor împotriva judecătorilor, determină necesitatea analizei riscurilor de compromitere a dreptului de acces la justiție, în cumul cu riscurile de compromitere a drepturilor politice și aparențelor de legalitate a procesului electoral, în care Curții de Apel Chișinău îi revine un rol cheie, pe fondalul lipsei Curții Supreme de Justiție, în calitatea sa de subiect al înfăptuirii justiției în sensul prescris la art. 115 alin. (1) din Constituție. Or, angajarea temporară a judecătorilor de primă instanță în scopul exercitării atribuțiilor CSJ, nu atribuie CSJ calitatea de subiect al procesului de înfăptuire a justiției în sensul consfințit în Constituție.

Aducerea la nefuncționalitate a 2/3 din sistemul justiției (curțile de apel și CSJ) este un risc inadmisibil de disfuncționalitate a sistemului constituțional de exercitare a puterii de stat, în special în an electoral în care acuzațiile de neconstituționalitate ar putea avantaja partidul de guvernământ.

Mutatis mutandis, argumentele enunțate supra se referă și la procuraturile specializate în special al Procuratura anticorupție care are un rol cheie în combaterea fenomenului corupție în Republica Moldova.

În special necesită a fi suspendate prevederile **art. 3, alin.(2) lit. „b” și alin. (3)** din Legea 65 și a **art. 3 alin. (2) lit. „c”, alin.(4)** din Legea nr. 252 , deoarece anume aceste prevederi la moment au impact imediat și cu riscuri iminente de aducere la nefuncționalitate a sistemului judecătoresc cu consecințele de rigoare pentru mecanismului de apărare a drepturilor omului pe cale judiciară, independenței judecătorești, încrederii în justiție și a statului de drept.

Cu respect,

Vlad BATRÎNCEA